

Искра Урмова • Елионора Недялкова

КОЯ Е БИЛКАТА?

Рецепти, знания и сказания

Мащерка ще
е царица!

ПРЕДГОВОР

И вие ли изпитвате носталгия при спомена за старите книги в домашната библиотека на баба или дядо?

Разгръщали сте овехтелите им страници, пълни с интересни картинки на растения, сричали сте непознати думи... Пристъпвали сте в царството на билките с чисто детско любопитство.

„Коя е билката?“ ще ви заведе там по същия начин и може да бъде ваш пътеводител в света на някои от най-популярните български лечебни растения.

Коя е билката за най-много болести, най-трудно откриваемата или най-опасната за употреба? Има ли билка против страх и стрес? Съществува ли билка за любов? А за предпазване от лошите мисли на другите? Коя е най-мистериозната билка?

Тази книга ще отговори на тези и още любопитни въпроси чрез знания, опазени в стари тефтери с рецепти и насочващи бележки, предавани от поколение на поколение билкари. Ще ви разкаже истинска приказка, ще ви припомни забравени народни песни, тайнствени заклевания и полезни рецепти от миналото.

„Коя е билката?“ ще ви напътства и ще ви предпазва, защото не всеки лек можем да приготвяме сами и има растения, към които не бива да посягаме.

Заслужаваме да знаем това, защото сме родени в царството на билките!

В Европа няма друга страна, освен България, която с право може да бъде провъзгласена за „Царство на билките“. Дарени сме с климат и географска ширина, които дават на растенията ни безценни качества. Нашата

държава е на първо място в Европа по износ на билки, а за нуждите на родния пазар са достатъчни само около 10% от ежегодното събиране у нас.

*Замисляли ли сте се какво богатство и
благословия имаме?*

Обикновено се сещаме за това чак когато нещо ни заболи, когато търсим спасение, а рядко си даваме сметка, че билките ни пазят от самото разболяване.

Повечето се берат през лятото – сезон, в който обичайно имаме дълга почивка от работата и можем да отделим време за подобно занимание.

За нас, българите, билките са достъпни и евтини – буквално безплатни, стига да ги познаваме, да знаем как да ги ползваме, откъде и как да ги берем, без да ги унищожаваме.

Можем да се научим от хората, които вече притежават това знание. Някои от тях го трупат с години, други са дарени с него от деца по наследство от своите баби и дядовци – като съавтора на тази книга, фитотерапевта инж. Елионора Недялкова. Тя е истински веща във фитолечението, познава и уважава света на растенията и да помага на хората за нея е орис и дълг. Знанието, чиито пазител е, стига до всички нас чрез блога „Из Сборник... от старите тефтери на дядо... и нещо от мен“ и чрез билкова ферма-работилница „Магическо биле“.

Рецептите и информацията за билките, които ще прочетете в тази книга, са предоставени от Елионора Недялкова и наследени от хората, посветили я в тайнството на билколечението. Благодаря ѝ от сърце, че прие идеята да участва в създаването на „Коя е билката?“!

Ще се уверите, че не е нужно да сте лечители с дълбоки познания, за да берете и използвате най-популярните билки по нашата земя. Че може да научите на

това и децата си – докато сте заедно сред природата, докато им четете приказка, стари песни и легенди, и докато разглеждате красиви картинки на растения.

Трябват ви желание, малко време, любопитство и... Книга, която да ви води за ръка през безкрайните гори, край бистрите реки и из дъхавите зелени поляни на родната земя.

Поне веднъж в живота си сте били на някое диво и приказно място, нали? Откъсвали сте стрък чудно растение и сте се питали: Коя ли е тази билка? Какво ли лекува?

В следващите страници са отговорите на някои от вашите въпроси.

Приятно четене!

Искра Урумова

(*Thymus serpyllum*)

Коя е билката?

ЗА НАЙ-МНОГО БОЛЕСТИ

Мащерка

(*Thymus serpyllum*)

Друго наименование:
овчарски босилек, бабина душица

Мащерката е многогодишен полухраст, расте на сбити или рехави туфи, високи до около 30 см. Цветовете ѝ са розови или червени, събрани в сбити главести съцветия по върховете на клонките. Плодът е сух, разпада се на 4 орехчета. Обикновено листата и върхната част на стъблото с цветовете са жлезисто-влакнести. Стъблата от основата са разклонени и четириръбни. Листата са срещуположни на къси гръжки или приседнали, елиптични, яйцевидни или прогълговати до линейни. Притежава приятна характерна миризма и стипчив балсамичен вкус.

Какво лекува?

Мащерката намалява болката, дезинфектира и оказва общо укрепващо действие. Полезна е при заболявания на горните и долните дихателни пътища. Чаят от мащерка се пие при бронхит, астма, пневмония, трахеит, ангина, синусит, ларингит. Оказвайки отхрачващо и обеззаразяващо действие, напитката от мащерка способства разреждането, отхождането на секретите и по-бързото оздравяване. За лечение на възпаленията в устната кухина се използва тинктура от мащерка за жабурене и инхалации.

В традиционната медицина сместа от мащерка и глицерин се използва за обработване на зъбните канали. Освен това мащерката помага ефективно при заболявания на стомаха и червата. Регулярната употреба на тинктури и отвари от мащерка избавя от подуване на корема, стомашни болки, коремни спазми. Мащерката подобрява храносмилателните процеси и благодарение на дезинфекциращите си свойства нормализира микрофлората на червата.

Полезна е и за костите и ставите. Топлите компреси и вани с мащерка помагат при пристъпи на ревматизъм, радикулит, неврит.

Мащерката е ефикасна и при болести на вътрешните органи: сърце, бъбреци, бели дробове, черен дроб. Особено ценни са полезните ѝ свойства за женското здраве. Използва се при възпаления на влагалището.

Топлите вани с мащерка помагат при цистит, а етеричното масло от мащерка се смята за единственият натурален препарат, който убива хламидията.

Алкохолният извлек (тинктура) от мащерка се прилага като мощен имуностимулатор и се приема всекидневно за лечение и превенция на различни заболявания: хроничен бронхит, коклюш, бронхиална астма, суха и спастична кашлица, при белодробни заболявания, при хронични гастрити и язва на стомаха, колики, диарии, гнилостни процеси, чревни паразити. За успокоение при нервна възбуда, безсъние, главоболие, малокръвие, при ставни и нервно-мускулни заболявания, радикулит, неврит, миозит.

В кулинарията се използва като подправка за ястия. Смята се, че спира размножаването на вредни микроорганизми и удължава по този начин срока на годност на продуктите.

Мащерката съдържа тимол – мощен антиоксидант, а чаят от нея притежава няколко уникални съединения, които му придават впечатляващ набор от лечебни ефекти. Съдържа от 0,2 до 1,5% етерично масло, танини, смолисти вещества, флавоноиди, витамините А,

В, С, Е, К, минерали, протейни, мазнини, въглехидрати, вода, киселини, горчилки.

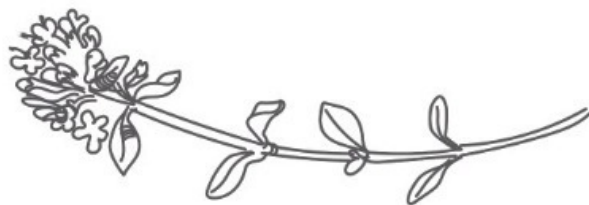
 Къде вирее?

Мащерката расте по сухи, скалисти места, на припек, из храсталаци и пасища. Разпространена е в цялата страна до 2000 м надморска височина. От този род у нас се срещат редица видове, трудно поддаващи се на разграничаване.

 Кога се бере и как се съхранява?

Мащерката се бере в периода, в който цъфти – от юни до септември. Полезни са всички части на растението: листата, стъблата, семената, цветовете. Ползва се събраната цъфтяща надземна част на мащерката (*Herba Thymi serpilli*), изсушена в проветриви помещения или в сушилня при температура до 35°C. Суши се по естествен път, като трябва да се внимава да не попадат върху нея ултравиолетови лъчи.

Всички билки се сушат на сухо, сенчесто и проветриво място. Не се излагат на пряка слънчева светлина и при правилно сушене запазват цветовете си. Не трябва да имат изменения във външния вид, миризмата, вкуса или пък примеси и микроорганизми. Всички сушени билки се съхраняват в хартиена или платнена (от естествена материя) торба – за да могат да „дишат“.

Записки от старите тефтери

Лечителите, сред които израснах, използваха мащерката при направата на билкови възглавници и билкови торбички. Билковите възглавници с мащерка са за по-добър сън, живи или осъзнати сънища, а самата билка на прах се ползва за енергийно прогистване на дама. Прекадяването на дама с малко прах от мащерка премахва стрес, депресия, меланхолия, безнадеждност и други негативни вибрации, успешно въздейства след семейна трагедия или дълга боледуване.

В миналото жените носели мащерка в косите си, за да бъдат по-привлекателни, а фразата „миришеш на мащерка“ означавала, че жената била стилна, добре гледана, благопристойна и привлекателна.

Моята баба Елена ми е разказвала, че в нашия район - Ямболския, преди сватба бъдещата невеста измивала косите си с отвара от мащерка - целта била да запази красотата и здравето си, а новото семейство да се радва на добри дни.

Някога бабата на баба ми Елена се грижела за ранени войници, в чието лечение мащерката също много помагала.

Стрък мащерка може да се използва и като защитно средство срещу ураки и негисти, тъмни сими, както и за добиване на смелост. Действа и при несподелена любов, предизвиква любовен копнеж, освобождава от притеснение в любовта.

Тоник, сироп, чай - каквато и да изберете за вътрешно приложение, ще доведе до прогистване, енергичност, баланс и възстановяване на енергията в тялото.

Домашен сироп от мащерка

В трилитров буркан нареждате сурова мащерка, колкото може да събере – предварително нарязана на ситно, и заливате с меласа от захарно цвекло и покривате с тензух. Съхранява се на сухо и проветриво място.

След 40 дни имате готов студеноизвлечен сироп от ароматна мащерка. Прецежда се и се съхранява в стъклен съд и в хладилник. Приема се по 1 с.л. сутрин и вечер за 14 дни при лечение, а за профилактика по 1 с.л. сутрин през целия зимен сезон. Домашият сироп от мащерка е неоценим помощник срещу всички вирусни и белодробни заболявания.

Противопоказания: при индивидуална непоносимост.

*Преди прием на билки е необходима консултация с фитотерапевт. Бъдете отговорни към живота и здравето си – САМОДИАГНОСТИЦИРАНЕ И САМОЛЕЧЕНИЕ не е препоръчително!

От легендите...

Мащерката присъства в много стари легенди и предания и е почитана от древността. Наричат я „Цвете на Афродита“ – древногръцката богиня на красотата и любовта. Елините я ползвали за благовонни масла и хвърляли стръкчета от нея в огъня, за да се срещнат с боговете чрез уханието ѝ. В Рим свързвали мащерката със Сатурн и съня на добрите вълшебници – вярвало се, че те спят върху постелки, обси-пани с листа и цветенца от растението. Според друго по-верие, ако в навечерието на Валпургиевата нощ човек измие очите си с роса, събрана от листенцата на мащерката, ще срещне феи. А има поверие и за това как сълзите на красивата Елена от Троя се превърнали в ароматна мащерка. За божествените сили на мащерката разказва и библейската история за Дева Мария – ложето, на което тя родила Спасителя, било застлано с билката.